

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze diplomová práce

Rozpočty územních samospráv v ČR

Kristýna Klocová

© 2015 ČZU v Praze

Rozpočty územních samospráv v ČR

Budgets of the Municipal Government in the Czech Republic

Souhrn

V této diplomové práci s názvem „Územní rozpočty v ČR“ je zanalyzováno hospodaření vybrané obce Jinočany v letech 2000 – 2014.

Součástí práce je modelový výpočet pro obec Jinočany, který se týká přerozdělování peněz od hlavního města Prahy městským částem v rámci sdílených daní. Cílem je zjistit kolik peněz by obec získala v případě, že by se stala městskou částí. Pro tento výpočet byly využity informace získané z Městského Úřadu městské části Praha – Zličín, které sloužily k modelovému výpočtu pro obec Jinočany.

První část práce se zabývá teoretickými pojmy týkající se územní samosprávy a rozpočtu územních samospráv. Je zde popsána rozpočtová skladba, rozpočtový proces a jednotlivé druhy příjmů a výdajů územních samospráv.

Praktická část se soustředí na obec Jinočany, kde jsou uvedeny základní informace o této obci, její rozpočtový proces, hospodaření obce v letech 2000 – 2014 a modelový výpočet přerozdělování peněz od hlavního města Prahy.

Klíčová slova: Územní samospráva, rozpočet, příjmy, výdaje, zadluženost, rozpočtový proces, závěrečný účet obce

1. Cíl a metodika

Cílem teoretické části diplomové práce je popsat strukturu územních rozpočtů v ČR, úlohu rozpočtu a druhy příjmů a výdajů. Praktická část práce je zaměřena na konkrétní obec Jinočany, kde bude popsán její rozpočtový proces. Hlavním cílem této diplomové práce je provedení rozboru hospodaření vybrané obce v letech 2000 až 2014. Dílčím cílem praktické části práce je, na základě zjištěných kritérií rozdělování peněz městským částem od hlavního města Prahy, modelový výpočet, kolik prostředků do rozpočtu získala městská část Praha – Zličín (poblíž Jinočan) a jak by se objem příjmů rozpočtu změnil při modelaci pro stejný počet obyvatel vybrané obce, avšak při propočtu sdílených prostředků z rozpočtového určení daní.

Práce je rozdělena na 3 hlavní části. První teoretická část vychází z analýzy dokumentů (literární rešerše) souvisejících s danou problematikou. Základním pramenem informací je odborná literatura, případně odborné časopisy a periodika.

Druhá analytická část diplomové práce je založena na využití primárních a sekundárních dat. Součástí je též i obecná charakteristika vybrané obce včetně cílené analýzy hospodaření rozpočtu obce v letech 2000 - 2014. Ve sledovaném období je provedeno srovnání jednotlivých příjmů a výdajů obce a pomocí grafů vyobrazen jejich vývoj během 15. let. Primární data jsou získána z finančních výkazů vybrané obce. Vlastní řešení práce vychází z dostupných dat obce Jinočany a městské části Praha – Zličín a informací získaných praxí na úřadu obce Jinočany ve spolupráci s úřadem pražské části Zličín. Součástí práce je modelový výpočet pro obec Jinočany, který se týká přerozdělování finančních prostředků od hlavního města Prahy (dále jen hl. m. Prahy) městským částem v rámci sdílených daní. Cílem je zjistit kolik finančních prostředků by obec získala v případě, že by se stala městskou částí. Důvodem modelového výpočtu je skutečnost, že obci Jinočany za poslední roky bylo několikrát nabídnuto, aby se stala městskou částí. Výpočet tak poukáže na rozdíl finanční situace v rámci sdílených daní Jinočan jako obce a Jinočan jako městská část. Základní data jsou získána z návrhu finančních vztahů hl. m. Prahy k městským částem hl. m. Prahy na rok 2015 (včetně příspěvku na školství), kde jsou uvedeny finanční prostředky, které městská část Praha – Zličín získala dle jednotlivých kritérií (počet obyvatel, rozloha, počet dětí MŠ a žáků ZŠ, plochy zeleně, plochy vozovek, sbor dobrovolných hasičů). Tyto údaje poslouží výpočtu pro obec Jinočany. Finanční vztah (FVz) k městským částem z rozpočtu hl. m. Prahy uplatňuje

princip tzv. minimálního finančního vztahu na jednoho obyvatele 2 500 Kč a na žáka v MŠ a ZŠ 1 360 Kč v roce 2015. Pro výpočet minima obce Jinočany je počet obyvatel a počet dětí MŠ a žáků ZŠ vynásoben danou minimální částkou. Po sečtení těchto dvou částek týkající se obyvatel a dětí MŠ a žáků ZŠ je následně zjištěna částka, kterou minimálně obec, při svém počtu obyvatel musí získat v rámci finančních vztahů k městským částem z rozpočtu hl. m. Prahy.

V další části práce je řešen výpočet týkající se vztahů k městským částem z rozpočtu hl. m. Prahy dle jednotlivých kritérií: počet obyvatel, rozloha, počet dětí MŠ a žáků ZŠ, plochy zeleně, plochy vozovek, sboru dobrovolných hasičů. Pro tento výpočet je zapotřebí zjistit koeficienty těchto jednotlivých kritérií. U výpočtu těchto koeficientů jsou využity data MČ Praha Zličín. Částky, které získala v rámci jednotlivých kritérií, jsou vyděleny daným počtem propočtových ukazatelů, například u kritéria obyvatel MČ Praha Zličín dostala v roce 2015 4 603,3 tisíc Kč. Tato částka musí být pro zjištění koeficientu vydělena počtem obyvatel. Stejně tak jsou vypočteny koeficienty ostatních kritérií. Vypočtené koeficienty jednotlivých kritérií jsou následně vynásobeny jednotlivými propočtovými ukazateli obce Jinočany. Po sečtení finančních prostředků v rámci těchto kritérií je zjištěna částka, kterou by obec jako městská část měla dostat v rámci sdílených daní.

V případě, že výsledek je nižší než zjištěné minimum z předchozího výpočtu, platí výpočet minima a obec v rámci sdílených daní dostane vypočtené minimum. Závěrečná část obsahuje formulace výsledků práce a případné návrhy a opatření.

2. Zhodnocení práce

Při hodnocení hospodaření obce Jinočany je vidět ve sledovaném období 2000 – 2014 značný vývoj. V některých letech sice výdaje převyšovaly příjmy, ale souviselo to především s investováním do rozvoje a kultury obce. Během několika let zde proběhla rekonstrukce základní školy, stavba mateřské školy, stavba čistírny odpadních vod, rekonstrukce místní komunikace, autobusových zastávek a veřejného prostranství obce. Obec, hlavně ke konci sledovaného období, hospodáří velmi dobře, což dokládá iRatingového hodnocení obce, která je dle něj označována jako obec B+, téměř bez rizika. Toto hodnocení provádí společnost CRIF – Czech Credit Bureau, a. s. Systém, který společnost používá při iRating hodnocení vychází z veřejně dostupných údajů o podmínkách, za jakých obce hospodáří, a tudíž umožňuje vyhodnotit velké množství

obcí v relativně krátkém čase. Toto hodnocení poskytuje potencionálnímu věřiteli i samotné obci informace o finanční situaci obce. Od podzimu 2010 do 31. 8. 2014 obec Jinočany obdržela rozhodnutí na dotace ve výši 40 038 tisíc Kč. Výše nesplaceného úvěru z roku 2007 na rekonstrukci místních komunikací činí 2 962 tisíc Kč.

Součástí práce je modelový výpočet pro obec Jinočany, kolik prostředků do rozpočtu by získala v rámci sdílených daní, kdyby se stala městskou částí. Na základě výpočtu bylo zjištěno, že by obec Jinočany získala v rámci přerozdělování peněz od hlavního města Prahy 4 719 tisíc Kč. Daňové výnosy obce, co se týče sdílených daní, jsou výrazně vyšší, než co by dostala v rámci finančních vztahů hlavního města Prahy k městským částem. Obec v roce 2015 v rámci sdílených daní dostala přes 17 000 tisíc Kč. Tudíž se tu utvrzuje rozhodnutí obce zůstat obcí.

3. Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo provedení rozboru hospodaření vybrané obce v letech 2000 až 2014. Jak už bylo řečeno, obec Jinočany je podle iRatingového hodnocení obce označována jako obec B+, téměř bez rizika. Znamená to, že ekonomické ukazatele prokazují vynikající finanční stabilitu, která není výrazně ovlivněna okolním prostředím a horšími ekonomickými podmínkami regionu.

Pro rozbor hospodaření obce byly porovnávány příjmy a výdaje obce Jinočany v období 2000 – 2014. Od začátku sledovaného období byly výdaje vyšší než příjmy, od roku 2003 začala mít obec kladné saldo, které si udržela až do roku 2006. Důvodem kladného salda je pokles kapitálových výdajů v tomto období. Obec prováděla jen drobné investice. V roce 2007 se však situace změnila a výdaje byly opět vyšší než příjmy. Tento rok obec investovala do čistírny odpadních vod 20 000 tisíc Kč. Dále investovala do dokončení rekonstrukce místních komunikací, která začala v roce 2006, do stavby chodníků a stavby nové autobusové zastávky 17 000 tisíc Kč. Část těchto výdajů pokryly přijaté dotace. Obec v roce 2007 dostala 10 miliónový úvěr. Vyšší výdaje byly i v následujících letech 2008 a 2009. V roce 2008 se nadále pokračovalo ve stavbě místní komunikace. Vysoké výdaje souvisely také s rekonstrukcí základní školy, do které se investovalo přes 10 000 tisíc Kč. Na tuto rekonstrukci dostala obec dotaci ve výši 7 000 tisíc Kč. V roce 2009 pokračuje stavba základní školy, která obec vyšla na 7 000 tisíc Kč. Od roku 2010 je rozdíl mezi příjmy a výdaji kladný, s výjimkou roku 2013, kdy bylo saldo záporné. V tomto roce obec investovala do stavby mateřské školy přes 10 000 tisíc Kč. Stavba

mateřské školy probíhala od roku 2010, první etapa byla dokončena na začátku roku 2011, výstavba pokračovala až do roku 2013, kdy se mateřská škola rozrostla a její současná kapacita je 115 dětí. V roce 2013 byla plánovaná dotace 7 500 tisíc Kč, které ale do konce roku nebyly proúčtovány a proto obec vykazuje záporné saldo. Také se snížily plánované přijaté příspěvky na pořízení dlouhodobého majetku od developerů, kdy obec z původně plánovaných 9 000 tisíc Kč dostala pouze 6 000 tisíc Kč. Na konci sledovaného období roku 2014 byl kladný rozdíl mezi příjmy a výdaji a to 9 074 tisíc Kč. Nejvyšší část příjmů v tomto roce tvořily přijaté transfery ve výši 18 823 tisíc Kč, daňové příjmy pak činily přes 16 000 tisíc Kč, na nichž má nejvyšší podíl DPH a daň z příjmů právnických osob a fyzických osob ze závislé činnosti. Tento rok byl z prostředků obce zakoupen zásahový vůz pro místní hasiče, byla posílena podpora spolkové činnosti a sportovních klubů, proběhlo zahájení projektu zateplení budovy ZŠ a proběhly zde kompletní opravy veřejného osvětlení.

Co se týká samotného vývoje daňových příjmů obce, je vidět, že tyto příjmy rostou. Vliv na tento růst má nejen zvyšující se počet obyvatel, ale též změny v rozpočtovém určení daní, které bylo během let několikrát upraveno. Od roku 2013 je zavedeno nové kritérium týkající se počtu dětí v mateřských školách a žáků základních škol, což opět tyto příjmy zvyšuje. Díky těmto vlivům jsou nejvyšší daňové příjmy na konci sledovaného období v roce 2014 a v následujících letech se nadále předpokládá nárůst. V letech 2000 – 2007 činí výnosy obce ze sdílených daní průměrně 5 240 tisíc Kč, v letech 2008 – 2012, kdy začalo platit nové rozpočtové určení daní, je to průměrně 9 017 tisíc Kč, a od roku 2013, kdy bylo rozpočtové určení daní opět upraveno je to průměrně 13 176 tisíc Kč

Dílním cílem praktické části práce bylo, na základě zjištěných kritérií rozdělování finančních prostředků městským částem od hlavního města Prahy, vytvořit modelový výpočet, kolik prostředků do rozpočtu získala městská část Praha – Zličín (poblíž Jinočan) a jak by se objem příjmů rozpočtu změnil při modelaci pro stejný počet obyvatel vybrané obce, avšak při propočtu sdílených prostředků z rozpočtového určení daní. Dle vyjádření představitelů obce bylo obci Jinočany již několikrát nabídnuto, aby se stala městskou částí, ale tuto možnost odmítla. Obec si chce udržet samosprávu nad obcí a je pro ni lepší variantou zůstat samostatnou obcí, nežli se stát městskou částí. Modelový výpočet tak poslouží jako podklad pro obec Jinočany, aby viděla jak velký rozdíl je mezi obcí a městskou částí v rámci přerozdělování sdílených daní. Pro tento výpočet byly

využity informace získané z Městského Úřadu městské části Praha – Zličín, které sloužily ke zjištění propočtových ukazatelů a k modelovému výpočtu pro obec Jinočany.

Na základě výpočtu bylo zjištěno, že by obec Jinočany získala v rámci přerozdělování finančních prostředků od hlavního města Prahy 4 719 tisíc Kč. Daňové výnosy obce, co se týče sdílených daní, jsou výrazně vyšší, než co by dostala v rámci finančních vztahů hlavního města Prahy k městským částem. Obec v roce 2015 v rámci sdílených daní dostala přes 17 000 tisíc Kč. Tudíž se tu utvrzuje rozhodnutí obce zůstat obcí. Výsledek starostku obce Jinočany překvapil. Věděla, že jako obec jsou na tom v tomto směru lépe, než okrajové části Prahy, ale že bude rozdíl tak výrazný, nečekala. Stojí si tak za svým názorem, že je výhodnější udržet si samosprávu nad obcí a možnost stát se městskou částí tak radikálně zamítla.

4. Literární zdroje

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 250 s. Politologie (Grada). ISBN 978-802-4729-084.

KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2003, xvii, 408 s. Beckova edice právní instituty. ISBN 80-717-9794-4.

M.Y. KHAN, M.Y.P. *Cost accounting*. New Delhi: Tata McGraw-Hill Pub. Co. Ltd, 2000. ISBN 00-704-0224-8.

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, 399 s. ISBN 978-807-2016-655.

PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2004, 375 s. ISBN 80-726-1086-4.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2., aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Grada, 2009, 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.

ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie: s praktickou aplikací. 2. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2008, xvi, 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.